

CLASICI AI LITERATURII UNIVERSALE

LEV TOLSTOI

Anna Karenina

Traducere din limba rusă și note de
MIHAIL SEVASTOS, ȘTEFANA VELISAR-TEODOREANU
și ROSTISLAV DONICI

Prefață de
ANTOANETA OLTEANU

CORINT

„A mea este răzbunarea, eu voi răsplăti.”¹

PARTEA ÎNTÂI

I

Toate familiile fericite se aseamănă între ele. Fiecare familie nefericită, însă, este nefericită în felul ei.

În familia Oblonski era mare tulburare. Soția aflate că bărbatul său avea legături de dragoste cu guvernanta franceză care fusese în serviciul casei și-l vestise că nu mai poate trăi sub același acoperământ cu dânsul. Această stare de lucruri ținea de trei zile și-i apăsa greu pe soți, pe ceilalți membri ai familiei și pe servitori. Toți simțeau că traiul lor laolaltă își pierduse rostul și că sunt mai legați între ei oamenii ce se întâlnesc întâmplător într-un han decât erau acum membrii familiei și servitorii casei Oblonski. Doamna nu mai ieșea din odăile sale. Soțul nu mai dăduse pe acasă de trei zile. Copiii alergau descumpăniți prin toată casa. Englezoaica se certase cu menajera și scrisese câteva rânduri unei prietene, rugând-o să-i caute un alt loc. Bucătarul plecase încă din ajun, la vremea mesei. Ajutoarea de bucătar și vizitiul ceruseră socoteala.

A treia zi după ceartă, prințul Stepan Arkadici Oblonski – Stiva, cum i se spunea în societate – se trezi la ora obișnuită, adică la opt dimineța, dar nu în odaia de culcare a nevastei sale, ci în birou, pe canapeaua îmbrăcată în marochin. Își răsuci pe telurile canapelei trupul împlinit și îngrijit, vrând cu tot dinadinsul parcă să mai doarmă; strânse cu putere perna în brațe și o lipi de obraz, dar se ridică repede, rămase în capul oaselor pe canapea și deschise ochii.

„Da, da, cum a fost? se gândea Stepan Arkadici, încercând să-și amintească visul. Da, cum a fost? Ah, da! Alabin dădea o masă la Darmstadt. Ba nu, nu la Darmstadt... ci undeva în America. Da! Dar se făcea că Darmstadt-ul se afla în America. Alabin ne dăduse

¹ Epistola către romani a Sfântului Apostol Pavel 12:18.

un prânz pe niște mese de sticlă. Da, da, și mesele cântau *Il mio tesoro*¹. Ba nu *Il mio tesoro*, ci un cântec mai frumos, și pe mese se aflau câteva carafe mici, semănând cu niște femei”, își aminti el.

Ochii lui Stepan Arkadici scăpărară de veselie. Căzu pe gânduri, zâmbind. „Da, a fost frumos, foarte frumos! Mai erau acolo multe lucruri atât de minunate, încât nici nu sunt cuvinte care să le zugrăvească și nici cu mintea nu le poți născoci când ești treaz.” Apoi, zărind o fâșie de lumină ce se strecura la o margine a draperiei de postav, Stepan Arkadici, plin de voie bună, își scoase repede picioarele din așternut, căutând din degete papucii de marochin auriu, brodați de soția sa (un dar primit de ziua lui, anul trecut) și, fără să se scoale, după un vechi obicei dobândit de vreo nouă ani, întinse mâna spre locul unde, în iatac, îi atârna halatul. Deodată se dumiri de ce nu dormise în odaia de culcare a nevastei sale, ci în birou. Zâmbetul îi pieri de pe față. Se încruntă.

„Vai, vai, vai...” gemu el, amintindu-și cele întâmplate. Din nou i se înfățișară în minte toate amănunțele scenei cu soția lui, încurcătura în care se afla și, mai chinuitor decât orice, propria vină.

„Da! N-o să mă ierte și nici nu mă poate ierta. Și – ceea ce-i mai îngrozitor – tot păcatul cade asupra mea, măcar că nu-s vinovat. Aici e toată drama”, gândi el. „Vai, vai, vai!” repeta deznădădui, retrăind în minte momentele cele mai chinuitoare ale acelei scene. Cea mai grea a fost prima clipă, când Stepan Arkadici, întorcându-se de la teatru, vesel și mulțumit, cu o pară mare în mână pentru soția sa, n-o găsi în salon. Spre marea lui mirare, nu era nici în birou. O găsi în sfârșit în odaia de culcare, ținând în mână biletul blestemat care-i dezvăluise totul. Dolly cea veșnic copleșită de griji și de treburi – o femeie mărginită, după părerea lui – stătea ca o stană de piatră, ținând scrisorica în mână, și-l privea cu o expresie de groază, deznădejde și mânie.

— Ce-i asta? Asta? îl întrebă ea, arătându-i biletul.

Amintindu-și toate acestea, Stepan Arkadici – cum se întâmplă adesea – era chinuit nu atât de faptele petrecute, cât de felul cum răspunsese el însuși la vorbele soției sale.

¹ „Comoara mea” (it. în original), celebră arie din opera *Don Giovanni* de W.A. Mozart.

În clipa aceea se întâmplase cu dânsul ceea ce se petrece cu oamenii prinși pe neașteptate asupra unei isprăvi prea rușinoase. N-avusese timp să-și pregătească o mină potrivită situației în care se trezise în fața soției după descoperirea păcatului său. Ar fi trebuit să se arate jignit, să tăgăduiască, să se scuze, să ceară iertare, să rămână chiar nepăsător – orice ar fi fost mai potrivit decât ceea ce făcuse el. Fața lui, fără voie, prinse deodată a zâmbi (un „reflex al creierului”, se gândea Stepan Arkadici, căruia-i plăcea fiziologia) – obișnuitu-i zâmbet bun și de aceea prostesc.

Nu-și putea ierta acest surâs nerod. Văzându-i zâmbetul, Dolly tresărise ca străpunsă de o durere fizică. Izbucnise cu înflăcărare, ca de obicei, într-un șuvoi de vorbe amare și ieșise repede din odaie. De atunci nu mai dorea să-și mai vadă bărbatul.

„Zâmbetul ăsta prostesc poartă toată vina, își zicea Stepan Arkadici. Dar ce-i de făcut? Ce-i de făcut?” se întreba deznădăjduit, fără să găsească răspuns.

II

Stepan Arkadici se simțea sincer față de el însuși. Nu se putea înșela singur, căutând să se convingă că se căia într-adevăr de fapta lui. Nu se putea căi de faptul că el, bărbat de treizeci și patru de ani, frumos și afemeiat, nu era îndrăgostit de soția sa, mai tânără decât dânsul numai cu un an, mamă a cinci copii, fără să-i mai pună la socoteală pe cei doi care muriseră. Regreta numai un lucru: că nu știuse să se ascundă mai bine de ea. Își dădea însă seama de gravitatea situației sale. Îi era milă de soție, de copii și de el însuși. Ar fi știut, poate, să-și ascundă mai bine păcatele față de nevastă-sa, dacă ar fi fost în stare să prevadă că știrea asta o va zgudui atât de puternic; dar nu se gândise niciodată serios la așa ceva. Avusese oarecum impresia că soția îl bănuia încă mai de mult de necredință, dar trecea cu vederea acest lucru. Își închipuise chiar că ea, femeie sleită de puteri, îmbătrânită, urâțită, simplă – care nu avea nici o altă calitate deosebită decât aceea de a fi o mamă bună – trebuia, dintr-un sentiment de dreptate, să fie îngăduitoare. Se dovedise însă că lucrurile stăteau cu totul altfel.

„Vai, ce grozăvie! Vai, vai, ce grozăvie!” repeta Stepan Arkadici, fără să poată născoci ceva mai mult. „Și ce frumos fusese totul

până acum! Ce bine trăiam! Dolly era mulțumită, fericită chiar cu copiii săi. N-o stingheream deloc. O lăsam să se îngrijească în voia ei de copii și de gospodărie. Ceea ce nu-i frumos, desigur, este faptul că femeia aceasta a fost guvernantă la noi. Nu-i frumos deloc. E chiar josnic, vulgar – să faci curte unei guvernante din casa ta. Dar ce guvernantă! (Își aduse pe dată aminte de ochii negri, drăcoși ai domnișoarei Roland și de zâmbetul ei.) Cât timp a fost însă în casă la noi, nu mi-am îngăduit nimic. Iar pe deasupra, nici nu mă mai... Parcă-i un blestem! Vai, vai, vai! Dar ce-i de făcut, ce-i de făcut?"

N-avea alt răspuns afară de acela pe care viața îl dă îndeobște problemelor celor mai complicate și insolubile: să te iei cu treburile zilei, adică să uiți. Nu mai putea căuta uitare în somn, cel puțin până la noapte. Nu mai era în stare să se întoarcă la muzica pe care o cântau carafele-femei. Nu-i mai rămânea decât să caute uitare în visul vieții.

„Vom vedea!” își zise Stepan Arkadici și, ridicându-se, își puse halatul cenușiu cu căptușeală de mătase azurie. Înnodă ciucurii halatului și, după ce trase adânc aerul în coșul pieptului său lat, se apropie de fereastră, mișcându-și vioi, ca de obicei, picioarele vâjnoase, ce-i purtau cu atâta ușurință trupul împlinit. Ridică storul și sună prelung. La chemarea lui veni îndată valetul Matvei – vechi prieten – care-i aduse hainele, ghetele și o telegramă. După Matvei intră frizerul cu toate cele necesare pentru bărbierit.

— Am hârtii de la birou? îl întrebă Stepan Arkadici luând telegrama și așezându-se în fața oglinzii.

— Sunt pe masă, răspuse Matvei, privindu-și stăpânul întrebător, cu compătimire. Și după câteva clipe de așteptare, adăugă cu un surâs șiret: A fost cineva de la birjar.

Stepan Arkadici nu răspuse nimic. Se uită numai la Matvei, în oglindă. După privirile pe care le schimbară acolo, se vedea cât de bine se înțelegeau amândoi. Privirea lui Stepan Arkadici părea să întrebe: „De ce mi-o mai spui? Ce, tu nu știi?"

Matvei își vârî mâinile în buzunarele hainei, își trase îndărăt un picior și-și privi stăpânul în tăcere, binevoitor, abia zâmbind.

— I-am spus să vină duminica viitoare. Iar până atunci să nu se mai ostenească degeaba și nici pe dumneavoastră să nu vă mai supere, rosti el pesemne o frază dinainte pregătită.

Stepan Arkadici înțelege că Matvei vrea să glumească și să-și dea importanță. Desfăcu telegrama, o citi, ghicind cuvintele schimonosite ca de obicei, și fața i se însenină.

— Matvei, sora mea, Anna Arkadievna, sosește mâine, zise el, oprind o clipă mâna lucioasă și grasă a bărbierului, care alegea o cărare trandafirie între favoriții săi lungi și creți.

— Slavă Domnului, spuse Matvei, arătând prin acest răspuns că înțelegea, ca și stăpânul său, însemnătatea acestei vizite, și anume că Anna Arkadievna, sora cea mult iubită a lui Stepan Arkadici, ar putea ajuta la împăcarea soților. Singură sau cu domnul? întrebă Matvei.

Stepan Arkadici nu putea vorbi, deoarece bărbierul tocmai îi potrivea mustața la buza de sus; ridică un deget. Matvei dădu din cap în oglindă.

— Singură. Să-i pregătesc odăile de sus?

— Spune vestea Dariei Aleksandrovna. Dumneaei va hotărî unde.

— Dariei Aleksandrovna? repetă Matvei cu oarecare îndoială.

— Da, spune-i. Uite, ia telegrama și dă-i-o. Vezi ce-o să zică.

„Vreți să faceți o încercare”, pricepu Matvei, dar nu rosti decât:

— Prea bine.

Stepan Arkadici, spălat, pieptănat, se pregătea să se îmbrace, când Matvei se întoarse în odaie cu telegrama în mână, călcând ușor cu cizmele-i care scârțâiau. Bărbierul plecase.

— Daria Aleksandrovna mi-a poruncit să vă spun că pleacă. „N-are decât să facă tot ce poștește dumnealui”, adică dumnea-voastră, zise Matvei, cu capul plecat într-o parte, cu mâinile în buzunare; și, zâmbind numai din ochi, rămase cu privirea ațintită asupra stăpânului.

Stepan Arkadici tăcea. Apoi un surâs blând și oarecum vinovat se ivi pe fața-i frumoasă.

— Ce zici, Matvei? rosti el clătinând din cap.

— Lăsați, cucoane, că o să se dreagă lucrurile, răspunse Matvei.

— O să se dreagă?

— Firește!

— Crezi? Cine-i acolo? întrebă Stepan Arkadici, auzind un foșnet de rochie în dosul ușii.

— Eu sunt, se auzi un glas de femeie, răspicat și plăcut.

În ușă se ivi fața aspră și ciupită de vărsat a dădacei Matriona Filimonovna.

— Ce-i, Matrioșa? o cercetă Stepan Arkadici, ieșindu-i în întâmpinare la ușă.

Deși vinovat în toate privințele în ochii soției sale – lucru pe care-l simțea chiar el însuși –, aproape toți ai casei erau de partea lui, până și dădaca Matriona Filimonovna, cea mai bună prietenă a Dariei Aleksandrovna.

— Ce se aude? întrebă el cu tristețe.

— Conașule, duceți-vă încă o dată și cereți-i iertare; poate vă ajută Dumnezeu. Tare-i necăjită! Mi-e și milă să mă uit la dumneaei. Și-apoi, totul merge anapoda în casă. Fie-vă milă, conașule, de copii! Cereți-vă iertare! Ce să-i faci? Trebuie să tragi ponosul, dacă...

— Dar nu mă primește...

— Mai încercați. Mare-i bunul Dumnezeu! Rugați-vă, conașule, rugați-vă lui Dumnezeu.

— Bine, bine, poți pleca, îi spuse Stepan Arkadici, roșind de odată. Apoi se întoarse către Matvei: Hai, dă-mi să mă îmbrac – și cu o mișcare hotărâtă își lepădă halatul.

Matvei îi și ținea cămașa, desfăcută larg ca un ham. Suflă de pe ea un fir de praf nevăzut și, cu vădită plăcere, o trecu pe trupul îngrijit al stăpânului său.

III

După ce se îmbracă, Stepan Arkadici se parfumă, își trase mânecile cămășii și, cu gesturile-i obișnuite, împărți prin buzunare: țigările, portvizitul, chibriturile, ceasul cu lanț dublu și brelocuri. Își desfăcu batista și, simțindu-se curat, parfumat, sănătos, într-o bună dispoziție fizică, cu toată nenorocirea lui, trecu în sufragerie cu un mers ușor săltat. Acolo îl aștepta cafeaua, iar alături – scrisorile și hârtiile de la birou.

Citi scrisorile. Una dintre ele era foarte neplăcută: i-o trimisese un negustor care voia să cumpere pădurea de pe moșia soției sale. Pădurea trebuia vândută; dar acum, până la împăcarea cu soția lui, nici nu putea fi vorba de așa ceva. Era mai ales neplăcut ca în

chestiunea apropiatei împăcări să se amestece un interes material. Se simțea adânc jignit numai la gândul că acest interes, vânzarea pădurii, l-ar putea îndemna să caute împăcarea cu nevastă-sa.

După ce isprăvi de citit scrisorile, Stepan Arkadici trase spre el hârtiile cu treburile serviciului său, răsfoi repede două dosare, făcu câteva însemnări pe ele cu un creion mare și, dându-le la o parte, trecu la cafea. În timp ce-și bea cafeaua, desfăcu ziarul de dimineață, încă jilav, și începu să-l citească.

Primea și citea un ziar liberal – nu unul extremist, ci cel adoptat de majoritatea opiniei publice. Deși nici știința, nici arta, nici politica nu-l interesau în mod deosebit, Stepan Arkadici avea păreri hotărâte asupra acestor chestiuni, adică împărțășea vederile majorității oamenilor și ale ziarului său, și nu le schimba decât odată cu majoritatea publicului sau, mai bine zis, nu le schimba, ci părerile se modificau de la sine, pe nesimțite, în mintea lui.

Nu-și alegea nici concepțiile, nici părerile – acestea se lipeau singure de el – așa cum nu alegea forma pălăriei sau a redingotei, ci purta numai ceea ce era la modă. Pentru dânsul, care trăia într-o anumită societate și simțea nevoia unei oarecare activități intelectuale – tendință ce se dezvoltă mai ales în anii maturității –, a avea păreri era ceva tot atât de necesar ca și a purta pălărie. Dacă împărțășea mai mult ideile liberale decât pe cele conservatoare, ca mulți din cercul lui, apoi asta nu se datora faptului că găsea ideile liberale mai înțelepte, ci fiindcă acestea se potriveau mai bine cu felul său de viață. Partidul liberal susținea că în Rusia totul merge rău; și, ce-i drept, Stepan Arkadici avea multe datorii, iar banii nu-i ajungeau deloc. Partidul liberal spunea că instituția căsătoriei este învechită, că trebuie transformată și, ce-i drept, traiul conjugal îi aducea lui Stepan Arkadici puține plăceri, silindu-l să mintă și să se prefacă – ceea ce era împotriva firii lui. Partidul liberal spunea sau, mai bine zis, lăsa să se înțeleagă că religia este numai un frâu pentru clasa incultă a populației; și, ce-i drept, Stepan Arkadici nu putea suporta nici măcar un scurt tedeum fără să-l doară picioarele și nu era în stare să priceapă rostul cuvintelor solemne și înfricoșătoare despre cealaltă lume, când poți să te veselești atât de bine pe lumea de aici. În afară de asta, lui Stepan Arkadici, amator de glume și pozne, îi plăcea să pună uneori în încurcătură